សង្ខេបលទ្ធផលរកឃើញ

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា (ខុមហ្វ្រែល) គឺជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដែលអង្កេតទៅលើការបោះឆ្នោតតាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៨ មកម្ល៉េះ ។ ខុមហ្វ្រែលបានធ្វើការ អង្កេតការបោះឆ្នោតជាតិ ១៩៩៨ ២០០៣ និង២០០៨ និងបានធ្វើការសង្កេតការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស ក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ចំនួនពីរលើករួមមកហើយតាំងពីឆ្នាំ ២០០២ និង២០០៧ ព្រមទាំងបានធ្វើការ អង្កេតការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ ឆ្នាំ ២០១២ នេះផងដែរ។ ខុមហ្វ្រែលក៏បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងនាមអង្គការសង្គមស៊ីវិលឯករាជ្យតាមរយៈការតស៊ូមតិ និងសកម្មភាពអប់រំដទៃទៀតដើម្បីធ្វើឲ្យមានកំរិតស្តង់ដាខ្ពស់ក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោត ។

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១២ នេះដែរ ខុមហ្វ្រែលបានរកឃើញជុំវិញដំណើរការបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ ដូចខាងក្រោម ៖

១. បញ្ហាសន្តិសុខ៖

ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញតាំងពីការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងការពិនិត្យបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត រហូតដល់ បញ្ចប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ មានករណីឃាតកម្មទាក់ទិនសកម្មជនគណបក្សនយោបាយចំនួន ៣ ករណី បើទោះបីជាពុំទាន់មានការសន្និដ្ឋានថា ករណីឃាតកម្មទាំងនេះ បានពាក់ព័ន្ធទៅនឹងឃាតកម្មនយោបាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

ករណីកើតឡើងនៅខេត្តកោះកុងឃាតកម្មបាញ់សំលាប់លើ លោក ឈុត វុទ្ធី ប្រធានអង្គការការពារធនធានធម្មជាតិ និងបរិដ្ឋាន ការបាញ់សំលាប់ទៅលើកុមារី ហេង ចន្ថា អាយុ ១៤ ឆ្នាំ នៅខេត្តក្រចេះ ដោយកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ចំរុះ ការសំរេចឃុំខ្លួនយ៉ាងប្រញាប់ប្រញាល់ទៅលើតំណាងសហគមន៍បឹងកក់ចំនួន ១៥ នាក់ដោយសាលារាជធានីភ្នំពេញ និងសកម្មភាពបាញ់បង្ក្រាបបាតុកម្មចំពោះកម្មការិនីចំនួន ៣ នាក់នៅខេត្តស្វាយរៀង ដែលជាការបង្ក្រាបដោយហិង្សារបស់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធមកលើបាតុកម្មដោយសន្តិវិធីក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែលយល់ឃើញថាករណីហិង្សានេះអាចជះឥទ្ធិពលទៅលើបរិយាកាសដំណើរការបោះឆ្នោត ដែលធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋមានការភ័យខ្លាចក្នុងការប្រើប្រាស់សេរីភាព បញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពប្រមូលផ្តុំនៅពេលឃោសនាបោះឆ្នោត ។

ខុមហ្វ្រែលមានការព្រួយបារម្ភចំពោះការគំរាមកំហែង និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើសកម្មជន និងអ្នកនយោបាយដូចជាករណី ការព្យួរអភ័យឯកសិទ្ធិអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ចាន់ ចេង មកពីគណបក្សសមរង្ស៊ី ការគំរាមកំហែងដល់អាយុជីវិតមកលើលោក មាស សាផល មកពីគណបក្សសិទ្ធមនុស្ស និងការចាប់ខ្លួនលោក មាស ប៉េង មកពីគណបក្សសមរង្ស៊ីមុន និងក្រោយការបោះឆ្នោត ដែលទាំងនេះអាចឲ្យជះឥទ្ធិពលដល់ការបោះឆ្នោតប្រកបដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ ។

២. អព្យាក្រឹត្យភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានរបស់រដ្ឋ

ធនធានរបស់រដ្ឋរួមទាំងការរំលោភបំពានទ្រព្យសម្បត្តិ និងធនធានមនុស្សរបស់រដ្ឋ ត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងសកម្មភាពគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ។

ការសង្កេតចាប់ពីថ្ងៃទី ១៦ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១២ ដល់ថ្ងៃទី ១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១២ ការរំលោភបំពានទ្រព្យសម្បត្តិ និងធនធានមនុស្ស ឬមន្ត្រីរបស់រដ្ឋចំនួនប្រមាណជិត ៣០០ ករណី បើទោះបីជាមានការថយចុះនូវការបង្ហាញតួនាទីរដ្ឋរបស់មន្ត្រីរាជការនៅក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនៅកំឡុង ពេលធ្វើសកម្មភាពគណបក្សនយោបាយក៏ដោយមុនការឃោសនាបោះឆ្នោត ។ មាន ២៩ ករណី ដែលធនធានមនុស្សរបស់រដ្ឋ បានធ្វើសកម្មភាពឃោសនាបំរើគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងកំឡុងពេលនៃការឃោសនាបោះឆ្នោតផ្លូវការ និងតាមរយៈការសង្កេតដោយផ្ទាល់របស់អ្នកសង្កេតការណ៍ខុមហ្វ្រែលក្នុងកំឡុងពេលឃោសនាបោះឆ្នោតនេះដែរ មាន ៣២ ករណី ដែលមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល អាជ្ញាធរដែនដីគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ នគរបាល មន្ត្រីតុលាការ កងយោធពលខេមរភូមិន្ទ មេភូមិ អនុភូមិ និងសមាជិកភូមិចូលរួមក្នុងសកម្មភាពឃោសនាគណបក្សកាន់អំណាច ដែលក្នុងនោះមានខេត្តកោះកុង ព្រះវិហារ ពោធិ៍សាត់ រតនគិរី និងព្រៃវែង ។ ជាពិសេសការសង្កេតឃើញមានការប្រើប្រាស់យានជំនិះដែលមានស្លាកសញ្ញារដ្ឋ ប្រើប្រាស់ជាមធ្យោបាយឃោសនាមាន ៩ ករណី ដែលកើតនៅខេត្តរតនគិរី កំពង់ឆ្នាំង និងកែប ។

ឧទាហរណ៍ៈ នៅថ្ងៃទី ២១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១២ នាយឧត្តមសេនីយ មាស សុភា និងលោក អ៊ុំ ម៉ារ៉ា អភិបាលខេត្តព្រះវិហារ បានធ្វើការដឹកនាំប្រជុំជាមួយសមាជិកសមាជិការគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ខេត្តព្រះវិហារ និងថ្ងៃទី ០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ អភិបាលខេត្តកែប ហាស់ សារ៉េត ចូលរួមឃោសនាបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី ៣ នៅខេត្តកែប ។

ខុមហ្វ្រែលបានសិក្សាហើយរកឃើញថា បទបញ្ជា និងនីតិវិធីរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (គ.ជ.ប) ប្រការ ៨.៧ នៃបទបញ្ជា និងនីតិវិធីសម្រាប់ការបោះ ឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ឆ្នាំ ២០១២ ដែលមិនស្របតាមច្បាប់មួយចំនួនដោយបានអនុញ្ញាតសកម្មភាពគណបក្សនយោបាយរបស់មន្ត្រីរដ្ឋ បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ម៉ោងធ្វើការ ឬស្ថិតក្រៅម៉ោងការងារ ។ មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល អាជ្ញាធរដែនដី គ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ កងយោធពលខេមរភូមិន្ទ កងនគរបាលជាតិ និងមន្ត្រីតុលាការអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាពឃោសនាគាំទ្រចំពោះគណបក្សនយោបាយណាមួយ ឬបេក្ខជនណាម្នាក់ ប៉ុន្តែមិនត្រូវស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋាន ឬ/និងមិនត្រូវមានអាវុធជាប់នឹងខ្លួនឡើយ ។ មន្ត្រីរបស់រដ្ឋប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងប្រការ ៨.៧ នេះ ត្រូវទទួលទោសដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៣១ នៃ ច.ប.ត.រ (ច្បាប់ស្តីពីការជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ) ។ ប៉ុន្តែប្រការនេះមិនត្រូវបានចែងដូចគ្នាជាមួយនឹងច្បាប់ស្តីពីគណបក្សនយោបា (១៩៩៧) និងច្បាប់ស្តីពីសហលក្ខន្តិកៈមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល និងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ដែលបានហាមឃាត់មន្ត្រីរាជការ

ស៊ីវិល កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ នគរបាលជាតិ និងមន្រ្តីតុលាការអនុវត្តនូវសកម្មភាពគាំ ទ្រគណបក្សនយោបាយណាមួយឡើយ ។

គ.ជ.ប បានបកប្រែអព្យាក្រិត្យភាពជាពីរ និយាម ឬស្តង់ដាពីរ ដែលខុសគ្នារវាងមន្ត្រីរដ្ឋ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ធ្វើសកម្មភាពទាក់ទងទៅនឹង ការបោះឆ្នោត និងសកម្មភាពនយោបាយដែលដាក់ចូលទៅក្នុងបទបញ្ជា និងនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ។ ពេលវេលារបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងសមាគមក្នុងស្រុកមិនបានលើកលែងក្នុងការធ្វើសកម្មភាពនយោបាយបន្ទាប់ពីបំពេញម៉ោងការងារ ឬក្រៅភារកិច្ច ។

៣. ការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត/បញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត/ការចែកចាយប័ណ្ណព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោត និងការចេញលិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណបម្រើឲ្យការបោះឆ្នោត

ការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១១ សម្រាប់បម្រើឲ្យការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ឆ្នាំ ២០១២ បានបញ្ចប់ដោយគណៈកម្មាធិការរៀបចំការបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ និងស្មៀនមួយចំនួនធំបានខិតខំ និងបំពេញតួនាទីដោយចុះឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោតបានជាង ១៩២% (ចំនួន ៩១៥,១៧៨ រូប) នៃចំនួនប៉ាន់ប្រមាណទុក (៤៧៦,០៣៧ រូប) និងការលុបឈ្មោះចេញពីបញ្ជីបោះឆ្នោតសំរាប់ឆ្នាំ ២០១១ គឺ ២៧០,៦០៥នាក់ ។ ជាសរុបចំនួនឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១១ មាន ៩,២០៣,៤៩៣នាក់ ដែលលើសពីចំនួនអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតសរុប ៤% ។ ខុមហ្វ្រែលបានធ្វើ ការស្រាវជ្រាវដោយរកឃើញថាប្រមាណ ១៧% ស្មើនឹង ១,៥លាននាក់មិនត្រូវបានរកឃើញឈ្មោះ ឬឈ្មោះទាំងនោះត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទាំងស្រុង ហើយអាចប្រឈមនឹងបញ្ហាក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត ។ ដោយយល់ឃើញថាចំនួនឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១១ មានចំនួនលើសពីចំនួនអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតសរុប ខុមហ្វ្រែលបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១១ នៅសង្កាត់បឹងទំពុន ខណ្ឌមានជ័យ រាជធានីភ្នំពេញ ។ ការសិក្សារកឃើញថាក្នុងចំណោមឈ្មោះចំនួន ៤,១៧៨ នាក់ បានរកឃើញឈ្មោះស្ទួនចំនួន ១២៧ នាក់ (២៥៦ឈ្មោះ ស្មើនឹង ៦% នៃ ៤,១៧៨នាក់) ដែលក្នុងនោះនៅសង្កាត់បឹងទំពុនមានចំនួនអ្នកបោះឆ្នោត សរុប ៣៣,៤៧៥ នាក់ និងមានការិយាល័យចំនួន ៥២ ។

ការសង្កេតរកឃើញថា ដំណើរការនៃការចែកប័ណ្ណព័ត៌មាននេះមិនបានប្រព្រឹត្តទៅដូចអ្វីដែល ភាគីពាក់ព័ន្ធរំពឹងទុកនោះទេ ព្រោះថាអ្នកមានតួនាទីបែងចែក ជាពិសេសអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមានការរើស អើងក្នុងការបែងចែក និងបានប្រើប្រាស់វាសម្រាប់ផលចំណេញនយោបាយទៅវិញ ។ បើយោងតាមលទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ននៃការចែកប័ណ្ណព័ត៌មានជូនអ្នកបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១២ របស់គ.ជ.ប គិតចាប់ពី ថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ដល់ថ្ងៃទី ១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១២ គឺចែកបានប្រមាណ ៧,៨៨៧,៣២៩% ស្មើនឹង ៨៥,៧០% ហើយចំនួននៅសល់ ១,៣១៦,១៦៤នាក់ ដែលបានធ្វើការចែកបន្តនៅថ្នាក់ឃុំសង្កាត់ ពីថ្ងៃទី ១៦ ដល់ថ្ងៃទី ២៤ ខែឧសភា ប៉ុន្តែខុមហ្វ្រែលនៅតែមានការព្រួយបារម្ភ ចំពោះអ្នកមិនបានទទួលប័ណ្ណព័ត៌មាននេះអាចយល់ច្រឡំថា ពួកគេមិនអាចបោះឆ្នោតបាន ប្រសិនបើគ្មានប័ណ្ណព័ត៌មាន ។ ចំពោះ

ខេត្តដែលចែកច្រើនជាងគេគឺខេត្តស្វាយរៀង ចំនួន ៩៤,៩១% និងរាជធានីភ្នំពេញត្រូវបានចែកបានតិចជាងគេ ចំនួន ៧០,១៤% ។

ការចេញទម្រង់ថ្មីគឺលិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់បម្រើឲ្យការបោះឆ្នោតដែលជំនួសឲ្យ ទម្រង់ ១០១៨ ចាស់ គឺត្រូវបានមើលឃើញថាមានភាពមិនប្រក្រតីជុំវិញដំណើរការនៃការចេញទម្រង់នេះ បើទោះបីជានីតិវិធីនៃការចេញទម្រង់ថ្មីហាក់មានភាពតឹងរ៉ឹង និងច្បាស់លាស់ជាងមុន ប៉ុន្តែតួអង្គ ដែលត្រូវប្រគល់សិទ្ធិឲ្យចេញទម្រង់នេះគឺដដែល ពោលគឺមេឃុំ ចៅសង្កាត់ ដែលមិនមានការទុកចិត្តពីសំណាក់គណបក្សនយោបាយ និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល ដោយមេឃុំ ចៅសង្កាត់ខ្លះមិនអនុញ្ញាតឲ្យអ្នក សង្កេតការណ៍ខុមហ្វ្រែលពិនិត្យគល់បញ្ជីក្នុងការចេញទម្រង់នេះ ។ តាមការសង្កេតរបស់ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាការចេញលិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណបម្រើឲ្យការបោះឆ្នោតប្រមាណជាង ៥០,០០០០ នៅទូទាំងប្រទេស ។

៤. ការចុះឈ្មោះបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយ និងលទ្ធផល

ដំណើរការចុះឈ្មោះគណបក្សនយោបាយត្រូវបានសង្កេតឃើញថាមានភាពរលូន បើទោះបីជាគណបក្សនយោបាយមួយចំនួនបានជួបការលំបាកក្នុងការបំពេញលក្ខខណ្ឌក្នុងការចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយ ។ ជាសរុបមានគណបក្សចំនួន ១០ បានចុះឈ្មោះ ក្នុងនោះគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានដាក់បេក្ខជនបានគ្រប់ ១,៦៣៣ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សសមរង្ស៊ីបាន ១,៦១៥ឃុំសង្កាត់ គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សបាន ១,០៧០ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សហ៊្វុនស៊ីនប៉ិចបាន ១,៤១៣ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិបាន ១,០២៩ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សសញ្ជាតិកម្ពុជាបាន ២២៥ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សសម្ព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យបាន ១៦៤ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សខ្មែរឈប់ក្រ ២៣ ឃុំសង្កាត់ គណបក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យបាន ៩ ឃុំសង្កាត់ និងគណបក្សចលនាប្រជាធិបតេយ្យបាន ២ ឃុំសង្កាត់ ។ គណបក្សនយោបាយទាំង ១០ បានចុះឈ្មោះប្រកួតប្រជែង ហើយបានដាក់បេក្ខជន និងបេក្ខនារីចំនួនជាង ១១១,០៥៦នាក់ (ស្ត្រី ២៨,៤៨១នាក់) និងក្នុងចំណោមគណបក្សដែលបានដាក់បេក្ខជនទាំងអស់ លើកលែងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានលើកឡើង និងសង្កេតឃើញថាសុទ្ធតែមានបញ្ហាលំបាកក្នុងការស្វែងរកបេក្ខជនមកឈរឈ្មោះ ។

ក្នុងការចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយ គ.ជ.ប បានសម្រេចលុបឈ្មោះបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតនៃគណបក្សនយោបាយចំនួន ២៥នាក់ ដែលមានអាយុមិនគ្រប់ ១៨ ឆ្នាំ និងបានលុប ឈ្មោះចំនួន ៣៨ នាក់ ដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយលើសពីមួយ ។

៥. ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ

ការសង្កេតឃើញថា ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ (ទូរទស្សន៍ និងសារព័ត៌មាន) ឯកជនមួយចំនួនមិនគោរព តាមបទបញ្ជា និងនីតិវិធី គោលការណ៍ ដែលចេញដោយ គ.ជ.ប ។ យោងតាមគោលការណ៍របស់គ.ជ.ប ក្នុងពេលយុទ្ធនាការ

ឃោសនាបោះឆ្នោតប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរបស់រដ្ឋ និងឯកជនត្រូវតែធ្វើការបែងចែកឲ្យបានច្បាស់ក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីសកម្មភាពជាផ្លូវការរបស់តំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល និងសកម្មភាពឃោសនាបោះឆ្នោតដែលធ្វើឡើងក្នុងនាមគណបក្សនយោបាយ បេក្ខជន ឬអ្នកគាំទ្រណាមួយ ។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានឲ្យបានត្រឹមត្រូវ មិនលំអៀង និងដោយការថ្លឹងថ្លែងឲ្យមានតុល្យភាព ។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងនោះបានធ្វើការចាក់ផ្សាយបំរើឲ្យ ឬមានភាពលំអៀងទៅរកបេក្ខជន និងគណបក្សនយោបាយមួយៗយ៉ាងខ្លាំង ជាពិសេសទូរទស្សន៍ទាំងអស់បន្តឃោសនាឲ្យតែគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងទិះតៀនគណបក្សប្រកួតប្រជែងសំខាន់ៗយ៉ាងចាស់ដៃ ។

ការសង្កេតលើប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយក្នុងអំឡុងពេលពីថ្ងៃទី ១៦ ខែមករា ដល់ថ្ងៃទី ២៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១២ បង្ហាញថា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាកាន់អំណាច នៅតែទទួលបានការផ្សព្វផ្សាយច្រើនជាងគេ ជាពិសេស តាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទូរទស្សន៍ និងផ្សព្វផ្សាយរដ្ឋ ខណៈដែលគណបក្សមិនកាន់អំណាចផ្សេងទៀតទទួលបាន ការផ្សព្វផ្សាយភាគច្រើនក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយវិទ្យុឯករាជ្យ ។ ក្នុង រយៈពេលនេះដែរប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទូរទស្សន៍ទាំង ៣ ដូចជា ទូរទស្សន៍ជាតិកម្ពុជា (ទទក) ស៊ីធីអិន និងបាយ័នព័ត៌មាននៅតែបន្តផ្សព្វផ្សាយលំអៀងទៅកាន់គណបក្សកាន់អំណាច ។

ក្នុងកំឡុងពេលឃោសនាបោះឆ្នោតពីថ្ងៃទី ១៨ ឧសភា ដល់ ០១ មិថុនា ការសង្កេតឃើញប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទូរទស្សន៍ជាតិកម្ពុជា (ទទក) ទូរទស្សន៍ស៊ីធីអិន ទូរទស្សន៍បាយ័នព័ត៌មាន គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយ ២ម៉ោង ៣នាទី ២៨វិនាទី ក្នុងន័យវិជ្ជមាន ១នាទី ១០វិនាទី គណបក្សសមរង្ស៊ី ១ម៉ោង ២៣នាទី ២៤វិនាទី ក្នុងនោះក្នុងន័យអវិជ្ជមាន ៤នាទី ៤៣វិនាទី (ស៊ីធីអិន និងបា៧យ័នព័ត៌មាន) គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស ១ម៉ោង ៣៧នាទី ១២វិនាទី ក្នុងន័យអវិជ្ជមាន ១៤នាទី ៨វិនាទី (ស៊ីធីអិន និងបា៧យ័នព័ត៌មាន) គណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិ ១ម៉ោង ២៣នាទី ២៤វិនាទី គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ១ម៉ោង ២៤នាទី រីឯគណបក្សផ្សេងទៀតទទួលបានការផ្សព្វផ្សាយប្រមាណ ១ម៉ោង ៣នាទីម្នាក់ លើកលែងតែគណបក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យតែ ៣៩នាទី ប៉ុណ្ណោះ ។

ប៉ុន្តែមានការភ្ញាក់ផ្អើល សោកស្តាយ និងព្រួយបារម្ភជាខ្លាំងមួយទៀតគឺ នៅក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយមួយចំនួន ដូចជា វិទ្យុសំបុកឃ្មុំ វិទ្យុសារិការ FM 106.5 ឬកម្មវិធី VOD រួមទាំង វិទ្យុអាស៊ីសេរី (RFA) និងវិទ្យុសម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិក (VOA) ត្រូវបានហាមឃាត់ក្នុងការផ្សាយពីព័ត៌មានការបោះឆ្នោត ខណៈពេលដែលប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទូរទស្សន៍រដ្ឋ និងឯកជនមួយចំនួនគាំទ្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានបន្តការផ្សាយអំពីព័ត៌មានបោះឆ្នោត ហើយលំអៀងទៅគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ។

៦. ការឃោសនាបោះឆ្នោត និងមូលនិធិគណបក្សនយោបាយក្នុងពេលឃោសនាបោះឆ្នោត

ក្នុងកំឡុងពេលឃោសនាបោះឆ្នោត ការបំភិតបំភ័យ ភាពមិនប្រក្រតី ការរារាំងសកម្មភាពឃោសនារបស់គណបក្សនយោបាយនានាដែលកើតឡើងទៅលើសកម្មជនគណបក្សនយោបាយ និងប្រជាពលរដ្ឋបើគិតជាចំនួនមធ្យមក្នុង

មួយថ្ងៃមានការថយចុះបើប្រៀបធៀបទៅនឹងការបោះឆ្នោតមុនៗ (ឆ្នាំ ២០០២ កើតឡើងជាង ១០ ករណី ក្នុងមួយថ្ងៃ, ឆ្នាំ ២០០៧ កើតឡើងប្រមាណ ៨ ករណីក្នុងមួយថ្ងៃ និងឆ្នាំ ២០១២ កើតឡើងប្រមាណ ៦ ករណីក្នុងមួយថ្ងៃ) ។

មានសកម្មភាពយុទ្ធនាការឃោសនរបស់គណបក្សនយោបាយចំនួន ៣ គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គណបក្សសមរង្ស៊ី គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស ដែលបានដំណើរការទ្រង់ទ្រាយធំនៅទីប្រជុំជន និងទីក្រុងដូចជាការហែរក្បួន ធ្វើការប្រជុំធំៗ និងការបិទខិត្តប័ណ្ណ ផ្ទាំងរូបភាពផ្សេងៗ ។ ល។ ក្រៅពីគណបក្សទាំង ៣ នេះ ការសង្កេតឃើញមានសកម្មភាពឃោសនានៅតាមមូលដ្ឋានឃុំសង្កាត់របស់គណបក្ស នយោបាយដែលបានដាក់បេក្ខភាពឈរឈ្មោះតិចមានទ្រង់ទ្រាយតូចៗ ។

សំរាប់សកម្មភាពឃោសនាត្រូវបានសង្កេតឃើញថា គណបក្សនយោបាមានយុទ្ធសាស្ត្រថ្មីៗ ប្រើប្រាស់ឧបករណ៍បច្ចេកវិជ្ជាថ្មីៗ និងកម្មវិធីកំសាន្តច្រើន ដូចជា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានធ្វើការ ប្រគុំតន្ត្រី កម្មវិធីកំសាន្តដោយប្រើប្រាស់អ្នកសិល្បះ អ្នកកំប្លែង ជាពិសេសប្រើប្រាស់ក្រុមយុវជនសំរាប់ឃោសនាបោះឆ្នោត ។ ចំណែកគណបក្សសមរង្ស៊ី បានប្រើបច្ចេកវិជ្ជាថ្មី ដូចជាការចាក់ឌីវីឌី តាមស្ក្រីន អ៊ិល ស៊ី ឌី ក្នុងការនាំសារនយោបាយរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំ ក៏ដូចជាគោលនយោបាយរបស់បក្សខ្លួន ។

ការចុះហត្ថលេខារវាងគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ីនប៉ិច និងគណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិលើកិច្ចព្រមព្រៀង បង្រួបបង្រួមគ្នាទៅជាគណបក្សតែមួយនៅវិមានសន្តិភាព កាលពីថ្ងៃទី ២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១២ កន្លងមក ។ ប៉ុន្តែគណបក្សទាំងពីរនៅមិនទាន់មានរូបមន្តបរួមច្បាស់លាស់នៅឡើយដែរ ហើយការចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងថ្មីៗនេះហាក់មិនមែនជាជំហរពិតប្រាកដរបស់គណបក្សទាំងពីរនោះឡើយ ។

មុនពេលប្រកាសបើកយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលស្ដីពីហិរញ្ញវត្ថុគណបក្សនយោបាយបានរៀបចំពិធីចុះហត្ថលេខារវាងគណបក្សនយោបាយក្នុងការយល់ព្រមផ្ដល់នូវព័ត៌មានចំណូល និងចំណាយក្នុងរយៈពេលឃោសនាបោះឆ្នោត ។ ពិធីចុះហត្ថលេខានោះមានគណបក្សនយោបាយចំនួន ៤ បានយល់ព្រមចុះហត្ថលេខា ដែលមានដូចជា គណបក្សសមរង្ស៊ី គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ីនប៉ិច និងគណបក្សចលនាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ក្នុងកំឡុងពេលឃោសនានេះដែរ ខុមហ្វ្រែលបានដាក់អ្នកសង្កេតការណ៍ដើម្បីប្រមូលព័ត៌មានពីការចំណាយរបស់គណបក្សនយោបាយ ។ ខុមហ្វ្រែលប៉ាន់ប្រមាណឃើញថា ដោយពុំទាន់គិតពីការចំណាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្ស គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងឃុំសង្កាត់នីមួយៗចំណាយការឃោសនាបោះឆ្នោតជាមធ្យមប្រមាណជិត ៩,០០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក, គណបក្សសមរង្ស៊ីប្រមាណជិត ១,៥០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក, គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សប្រមាណជិត ៣០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក, គណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិប្រមាណ ២០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក និងគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ីនប៉ិចប្រមាណជិត ២០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ។

៧. ថ្ងៃបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត

នៅថ្ងៃបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ ឆ្នាំ ២០១២ បានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលក្ខណៈរលូន បើទោះបីអ្នកចេញភាគរយទៅបោះឆ្នោតមានចំនួនតិចជាងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ២ ២០០៧ ។ ការសង្កេតការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែលតែងតែធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ពីការមិនយល់ដឹងពីនិតីវិធីនៅក្នុងការិយាល័យបោះឆ្នោតរបស់មន្ត្រីការិយាល័យបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត ជាពិសេសខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញមានភាពមិនប្រក្រតីកើតឡើងជាច្រើនក្នុងថ្ងៃបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត។ ខុមហ្វ្រែលក៏រកឃើញថា ទឹកខ្មៅសំរាប់ជ្រលក់ម្រាមដៃនៅពេលបោះឆ្នោតហើយអាចត្រូវលាងជ្រះ ។

ភាពមិនប្រក្រតី ដែលរួមមានប្រមាណ ៣១២៧ ករណី ដែលកើតឡើងនៅការិយាល័យចំនួន ៧៨៩ (១៣%) ក្នុងចំណោម ៥៨១០ ការិយាល័យ នៅគ្រប់ខេត្ត/ក្រុងដែលអ្នកសង្កេតការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែលបានធ្វើការសង្កេត ។ ក្នុងនោះភាគច្រើនកើតឡើងនៅភ្នំពេញ ៣៥,៣១%, ពោធិ៍សាត់ ៨,៣៥%, កណ្តាល ៨,៣១%, តាកែវ ៥,៤៧%, បាត់ដំបង ៥,៣៤%, ព្រៃវែង ៥,២៤%, បន្ទាយមានជ័យ ៤,៥៤% និងខេត្តផ្សេងៗទៀតក្រោម ៤% ។

ភាពមិនប្រក្រតីទាំងនោះ ដែលអ្នកសង្កេតការណ៍បានធ្វើការរាយការណ៍រួមមាន៖

- សកម្មភាពឃោសនាបោះឆ្នោតរំលោភនីតិវិធី ជាពិសេសនៅថ្ងៃស ចំនួន ២៣ (០,៧៤%) ករណី កើតឡើងនៅខេត្ត បាត់ដំបង កំពង់ឆ្នាំង កណ្តាល ភ្នំពេញ ព្រៃវែង ក្រុងព្រះសីហនុ ។
- បរិយាកាសនយោបាយ ដែលគ្មានសុវត្ថិភាពនៅក្នុងភូមិជុំវិញការិយាល័យបោះឆ្នោត ចំនួន ៩ ករណី (០,២៩%) កើតឡើងនៅខេត្ត បន្ទាយមានជ័យ កណ្តាល ព្រះវិហារ ព្រៃវែង ។
- ការបញ្ជូនសម្ភារៈបោះឆ្នោតមានការយឺតយ៉ាវ និងការខ្វះសម្ភារៈបោះឆ្នោត ដែលធ្វើឲ្យមានការរាំងស្ទះដល់ការបើកការិយាល័យ មាន ៣ ករណី (០,១%) កើតឡើងនៅខេត្ត ក្រចេះ និង ព្រៃវែង ។
- មានសកម្មភាពឃោសនាតាមរយៈការចែកអំណោយ ឬឃោសនាដោយចែក/បិទផ្ទាំងរូបភាព ឬខិតប័ណ្ណដើម្បីគាំទ្របេក្ខជន ឬគណបក្សនយោបាយ ២១ ករណី (០,៦៧%) ដែលកើតឡើងនៅខេត្ត កណ្តាល ភ្នំពេញ កំពង់ធំ កំពង់ស្ពឺ កំពត ព្រៃវែង និងកំពង់ស្ពឺ ។
- មានការបដិសេធមិនឲ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ ឬភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយចូលសង្កេតក្នុងការិយាល័យបោះឆ្នោត មាន ១២ ករណី (០,៣៨%) ដែលកើតឡើងនៅភ្នំពេញ កណ្តាល បាត់ដំបង បន្ទាយមានជ័យ កំពង់ស្ពឺ កោះកុង ។
- វត្តមានដោយខុសច្បាប់របស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ជាពិសេសមេភូមិស្ថិតនៅជុំវិញការិយាល័យបោះឆ្នោតដើម្បីតាមឃ្លាំមើលអ្នកបោះឆ្នោតមាន ២០៨ ករណី (៦,៦៥%) កើតឡើងនៅភ្នំពេញ កណ្តាល ព្រៃវែង តាកែវ កែប ប៉ៃលិន ឧត្តរមានជ័យ ព្រះសីហនុ រតនគិរី ពោធិ៍សាត់ កោះកុង កំពត បន្ទាយមានជ័យ បាត់ដំបង កំពង់ឆ្នាំង កំពង់ធំ កំពង់ស្ពឺ កំពង់ចាម និងព្រះវិហារ ។

- កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋាន ឬមានសកម្មភាពយកអាវុធជាតិផ្ទុះ ឬប្រើពាក្យសម្ដី នៅខាងក្នុង ឬនៅបរិវេណខាងក្រៅការិយាល័យបោះឆ្នោត មាន ២០ ករណី (០,៦៤%) កើតឡើងនៅ ភ្នំពេញ បាត់ដំបង កំពត កណ្ដាល ព្រៃវែង តាកែវ កែប និងប៉ៃលិន ។
- នីតិវិធីនៃការបោះឆ្នោត មិនត្រូវបានគោរពពេញលេញដោយមន្ត្រីការិយាល័យ ដែលនាំមកនូវភាពមិនប្រក្រតី ចំនួន ១១៤ ករណី (៣,៤៥%) កើតឡើងនៅស្ទើរតែទូទាំងខេត្ត/រាជធានី ។
- មានការបដិសេធអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតមិនឲ្យបោះឆ្នោត (នៅខាងក្នុងការិយាល័យ) មាន ១២៩៨ ករណី (៤១,៥១%) ដោយបញ្ហាផ្សេងៗដូចជា គ្មានប័ណ្ណព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោត មានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែគ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណបម្រើឲ្យការបោះឆ្នោត ខុសទិន្នន័យ ឈ្មោះត្រូវបានបោះរួចហើយ កើតឡើងនៅទូទាំងខេត្ត/រាជធានី ។
- មានអ្នកបោះឆ្នោតបានទៅដល់ការិយាល័យបោះឆ្នោត តែមិនបានបោះឆ្នោត (ខាងក្រៅការិយាល័យបោះឆ្នោត) មាន ១០១៦ ករណី (៣២,៤៩%) ដោយសាររកឈ្មោះមិនឃើញ រកការិយាល័យបោះឆ្នោតមិនឃើញ គ្មានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីប៉ុន្តែធ្លាប់បានបោះឆ្នោតកន្លងមក ។ ករណីនេះកើតឡើងនៅទូទាំងខេត្ត/រាជធានី ។

ភាពមិនប្រក្រតីក្នុងពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោត

នៅពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោត ការសង្កេតឃើញថា មន្ត្រីការិយាល័យភាគច្រើនមិនទាន់យល់ពីនីតិវិធី នៃការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ដែលបណ្ដាលឲ្យមានភាពមិនប្រក្រតីចំនួន ៩០ ករណី ដែលក្នុងនោះដូចជា ការអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកគ្មានភារកិច្ចចូលក្នុងការិយាល័យពេលប្រកាសបិទ មិនមូលភ្ជិតសន្ទះបិទប្រឡោះសម្រាប់ស៊កសន្លឹកឆ្នោត មានការរំខានដល់ដំណើរការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ពន្យាលពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោត មិនអនុញ្ញាតឲ្យភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយចូលសង្កេតដំណើរការរាប់សន្លឹកឆ្នោត និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀត ។

៨.បណ្ដឹង

បណ្ដឹងក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ នេះដែលគិតចាប់តាំងពី បណ្ដឹងក្នុងពេលចុះឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត រហូតដល់ថ្ងៃបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត ។ ការបដិសេធបណ្ដឹងក្នុងកំឡុងពេលចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតមានប្រមាណ ៦៨% ក្នុងចំណោម ៦១បណ្ដឹង និងបណ្ដឹងក្នុងកំឡុង ពេលចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយមានប្រមាណ ២៧% នៃបណ្ដឹងសរុប ២៩ ត្រូវបានបដិសេធ រីឯបណ្ដឹងក្នុងកំឡុងពេលឃោសនាបោះឆ្នោតដែលចេញដោយគ.ជ.ប មានប្រមាណ ៩០បណ្ដឹង ដែលបានប្ដឹងនៅថ្នាក់គណកម្មការឃុំសង្កាត់រៀបចំការបោះឆ្នោត ។ ក្នុងចំណោមបណ្ដឹងទាំងនេះ មាន ២៧បណ្ដឹងត្រូវបានប្ដឹងបន្តទៅគណៈកម្មាការរាជធានីខេត្តរៀបចំការបោះឆ្នោត និង២បណ្ដឹងត្រូវបានបន្តទៅគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ។ ចំណែកបណ្ដឹងនៅថ្ងៃបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត ការ

សង្កេតឃើញថាមានបណ្តឹងប្រមាណជាង ១០០ ករណី ដែលភាគច្រើនកើតនៅថ្នាក់គណៈកម្មាការឃុំសង្កាត់រៀបចំការបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែបណ្តឹងទាំងនោះត្រូវបានភាគច្រើនត្រូវបានបដិសេធប្រមាណ ៨០% ក្នុងហេតុផល ខ្វះឯកសារភស្តុតាង ឬបណ្តឹងមិនគ្រប់លក្ខណៈសម្បត្តិ ដោយពុំមានការចុះស៊ើបអង្កេតឲ្យបានស៊ីជំរៅ រកនូវអ្វីដែលជាកង្វះខាតនោះទេ ។ គ.ជ.ប មិនមានតម្លាភាព ក្នុងការដោះស្រាយបណ្តឹង ដែលធ្វើឲ្យមានភាពមិនទុកចិត្តពីសំណាក់គណបក្សនយោបាយមួយចំនួន ។ នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយបណ្តឹងពុំបានធ្វើការកែលំអ ដោយឡែកនៅថ្ងៃបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោតមានប្រមាណ ៨០% ក្នុងចំណោមប្រមាណជាង ១០០បណ្តឹងត្រូវបានបដិសេធ ក្រោមហេតុផលខ្វះ ឯកសារ ភស្តុ ឬបណ្តឹងមិនគ្រប់លក្ខណៈ ដោយពុំមានការចុះស៊ើបអង្កេតឲ្យបានស៊ីជំរៅ រកនូវអ្វីដែលជាការខ្វះខាតនោះទេ ។ បើទោះបីគ.ជ.ប បានជ្រើសរើសការដោះស្រាយបណ្តឹងតាមរយៈការសំរបសំរួល ប៉ុន្តែនីតិវិធីនៃការសំរបសំរួលបណ្តឹងទាំងនោះមិនមានតម្លាភាព ។

៩. ការផ្ទៀងផ្ទាត់លទ្ធផល

ការផ្ទៀងផ្ទាត់លទ្ធផលរបស់ខុមហ្វ្រែល និងគ.ជ.ប ឃើញថាមានគម្លាតភាគរយខុសគ្នាតិចតួច ឧទាហរណ៍ គម្លាតខុសគ្នានៃអ្នកចេញទៅបោះឆ្នោតតែ ០,៥% ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាមាន ៦៤,៥៣% នៃអ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបានចេញទៅបោះឆ្នោត ដោយឡែកគ.ជ.ប រកឃើញ ៦៥,០៣% ។

ការផ្ទៀងផ្ទាត់របាយការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែល និងលទ្ធផលបឋមរបស់គ.ជ.ប ឃើញថាមាន គម្លាតភាគរយខុសគ្នាតិចតួច ឧទាហរណ៍ គម្លាតខុសគ្នានៃអ្នកចេញទៅបោះឆ្នោតតែ ០,៥% ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាមាន ៦៤,៥៣% នៃអ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបានចេញទៅបោះឆ្នោត ដោយឡែកគ.ជ.ប ឃើញ ៦៥,០៣% ។ ចំណែកលទ្ធផលនៃគណបក្សនយោបាយនីមួយ ខុមហ្វ្រែលរកឃើញ គម្លាតភាគរយខុសពីគ.ជ.បច្រើនបំផុតប្រមាណ ១,១១% និងតិចបំផុតប្រមាណ ០,០២% ។ក្នុងចំណោមគណបក្សនយោបាយ ទាំង ១០ ដែលបានចុះបញ្ជីក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សា ឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ នេះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបានសម្លេងប្រមាណ ៦១,៧៧%, គណបក្សសមរង្ស៊ីទទួលបាន ២០,៨១%, គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សទទួលបានប្រមាណ ៩,៨៣%, គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ីនប៉ិចទទួលបាន ៣,៨៧%, គណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិទទួលបាន ២,៩៧% និងគណបក្សផ្សេងទៀតរួមគ្នាទទួលបាន ០,៧៥% ។ ដោយឡែកការគណនាចេញរឹងលទ្ធផលបឋមតាមគណបក្សរបស់ គ.ជ.បវិញ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៦០,៦៦%, គណបក្សសមរង្ស៊ីទទួលបាន ២០,៤៤%, គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សបាន ៩,៦៩%, គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ីនប៉ិចបាន ៣,៧២%, គណបក្សនរោត្តមរណ ឫទ្ធិបាន ២,៨៦% និងគណបក្សផ្សេងទៀតសរុបប្រមាណ ០,៧៧% ។

១០. ការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

ចំនួនម្ចាស់ឆ្នោតដែលចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតមានការកើនឡើងពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ នេះក៏ដោយសារតែការកើនឡើងនៃប្រជាពលរដ្ឋ ប៉ុន្តែបើសង្កេតមើលទៅលើភាគរយម្ចាស់ឆ្នោតដែលបានចេញទៅបោះឆ្នោត មានការថយចុះពីមួយអាណត្តិទៅមួយអាណត្តិ ការសង្កេតរបស់ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់លើកទីមួយ ឆ្នាំ ២០០២ ចំនួនអ្នកចេញទៅបោះឆ្នោតបានប្រមាណ ៨៧% និងបានថយចុះដល់ប្រមាណ ៦៧% សំរាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់លើកទី ២ ឆ្នាំ ២០០៧ ហើយនៅតែថយចុះដល់ប្រមាណ ៦៤% សំរាប់ការបោះឆ្នោតឆ្នាំ ២០១២ ។ នេះគឺជាសញ្ញា ដែលគួរឲ្យព្រួយបារម្ភ អំពីកំរិតចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋមានការថយចុះក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោត ឬអាចមកពីម្ចាស់ឆ្នោតជួបឧបសគ្គក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត ។ នៅឯការិយាល័យបោះឆ្នោត ម្ចាស់ឆ្នោតបានយល់ ពីការគូសសន្លឹកឆ្នោត ប៉ុន្តែយ៉ាងហោចណាស់មានសន្លឹកឆ្នោតមិនបានការប្រមាណ ២% នៅក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត ។

ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាមាន ៤៩% នៃអ្នកអត់បានបោះឆ្នោត (អ្នកមិនមានទឹកខ្មៅលើម្រាមដៃ) បានទៅដល់ការិយាល័យបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែពួកគេមិនអាចបោះឆ្នោត ដោយសារជួបឧបសគ្គ និងបញ្ហាមួយចំនួនដូចជា ការរកឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតមិនឃើញ គ្មានប័ណ្ណព័ត៌មាន រកការិយាល័យមិនឃើញ គ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់ប្រើក្នុងការបោះឆ្នោត និងមានឯកសារគ្រប់គ្រាន់តែខុសទិន្នន័យ ។ ៣៦,៦% អ្នកមិនបានបោះឆ្នោត (អ្នកមិនមានទឹកខ្មៅលើម្រាមដៃ) ចង់ទៅបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែមិនបានទៅបោះឆ្នោត ដោយសារមិនបានទៅចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត នៅឆ្ងាយពីទីតាំងត្រូវបោះឆ្នោត ជាប់រវល់កិច្ចការផ្ទះ មិនបានទទួលព័ត៌មាន រថយន្តឡើងថ្លៃ មិនបានទទួលប័ណ្ណព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោតមានគេប្រាប់ថាអត់មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ។ ចំណែកឯ ១៤% បានលើកឡើងថាមិនចង់ទៅបោះឆ្នោត ដោយសារខ្ជិល ជាប់រវល់កិច្ចការផ្ទះ ជាប់រវល់រកស៊ី/ការងារ ការបោះឆ្នោតមិនមានសារៈសំខាន់ ។

១០.១ ស្ត្រី

យោងតាមលទ្ធផលចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយរបស់គ.ជ.ប ចំនួនបេក្ខនារីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣នេះ មានការកើនឡើងពី ១៦% ក្នុងឆ្នាំ ២០០២ (សរុបក្នុងចំណោម ៨ គណបក្សនយោបាយ) ទៅ ២១,៣៦% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ (សរុបក្នុងចំណោម ១២គណបក្សនយោបាយ) ទៅ ២៥,៦៤% ក្នុង ឆ្នាំ ២០១២ (ក្នុងចំណោម ១០ គណបក្សនយោបាយ) ។

ចំនួនបេក្ខនារី ដែលអាចជាប់ឆ្នោតខាងមុខនឹងមិនអាចទៅដល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហវត្សន៍របស់កម្ពុជា ២៥% នៃសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំនោះទេ ។ បើតាមតួលេខពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ស្ត្រីដែលឈរលេខរៀងទី ១ (គណបក្សនយោបាយទាំង១០) មានចំនួនប្រមាណមិនដល់ ១% ។

បើទោះបីជាមិនទាន់ដឹងថាក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត ចំនួនស្ត្រីចេញទៅបោះឆ្នោតមានចំនួនប៉ុន្មានភាគរយ ប៉ុន្តែ ខុមហ្វ្រែលបានសិក្សាស្រាវជ្រាវចំពោះអ្នកដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត ពីមូលហេតុដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត ។ ក្នុង នោះការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ដែលមានស្ត្រីផ្តល់បទសម្ភាសន៍ប្រមាណ ៥១,១% នៃអ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍សរុប ។

ក្នុងចំណោមស្ត្រីដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត មាន ៥១,២% បានទៅបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែបានជួបឧបសគ្គ ដែលក្នុង នោះភាគច្រើនរកឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតមិនឃើញ និងគ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់បម្រើឲ្យការបោះ ឆ្នោត ។

ក្នុងចំណោមស្ត្រីដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត មាន ៣៧% បានលើកឡើងថា ចង់ទៅបោះឆ្នោត តែមិនបានទៅ បោះឆ្នោត ដោយភាគច្រើនមិនបានចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត ។

មាន ១១,៨% ក្នុងចំណោមស្ត្រីដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត បាននិយាយថា មិនចង់ទៅបោះឆ្នោត ដែលភាគច្រើនជាប់ រវល់កិច្ចការផ្ទះ និងផ្សេងៗ ។

១០.២ យុវជន

យុវជនគឺជាតួអង្គ យ៉ាងសំខាន់សម្រាប់ការបោះឆ្នោត ហើយបើតាមតួលេខដែលចេញដោយ គ.ជ.ប មានយុវ ជនប្រហែល ៥៤% ដែលមានអាយុចាប់ពី ១៨ ទៅ ៣៥ឆ្នាំ ។ ទោះបីយ៉ាងណា បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោត ខុមហ្វ្រែលបាន ធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើអ្នកមិនមានទឹកខ្មៅនៅម្រាមដៃ ឬអ្នកមិន បានទៅបោះឆ្នោត ដែលក្នុងនោះមានយុវជន ប្រមាណ ៤៩,១% បានផ្តល់បទសម្ភាសន៍ ក្នុងចំណោម ២,៥៣៦នាក់ នៅទូទាំងខេត្ត/រាជធានី ។

ការសិក្សាបានរកឃើញពីមូលហេតុដែលយុវជនមិនបានទៅបោះឆ្នោត ដោយក្នុងនោះក្នុងចំណោមយុវជនដែល មិនបានទៅបោះឆ្នោត មាន ៤៦,២១% បានលើកឡើងថាបានទៅបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែជួបឧបសគ្គ ដោយក្នុងនោះភាគ ច្រើនរកឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតមិនឃើញ និងគ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់ប្រើក្នុងការបោះឆ្នោត ។

ក្នុងចំណោមយុវជនដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោតនោះដែរ មាន ៤១,៧២% បាននិយាយថា ចង់ទៅប៉ុន្តែមិនបាន ទៅ ដោយភាគច្រើនមិនបានទៅចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត ។

យុវជនប្រមាណ ១២,០៦% ក្នុងចំណោមយុវជនមិនបានទៅបោះឆ្នោត បាននិយាយថាពួកគេមិនចង់ទៅបោះ ឆ្នោត ដោយភាគច្រើននិយាយថាខ្ជិល និងជាប់រវល់រកស៊ី/ការងារ ។

កត់សំគាល់៖ *សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ នេះ ខុមហ្វ្រែលមានអ្នកសង្កេត ការណ៍រយៈពេលវែងចំនួន ២៥០នាក់ និងអ្នកសង្កេតការរយៈពេលខ្លីប្រមាណ ៥,៦០២ នាក់ រួមទាំងបុគ្គលិក និង សមាជិកាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលរួមមាន Center of indigenous Culture (PP), ក្រុម*

និស្សិតមកពីសកលវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច (Rule), VBNK, សមាគមស្រាវជ្រាវ និងលើកកំពស់ច្បាប់ខ្មែរ, អង្គការកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ធនធានយុវជន (YRDP), អង្គការយេនឌ័រ និងអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីកម្ពុជា (GADC), RUPP, Disable Kong Pisey Kampong Speu, (KID), យុវជនខ្មែរ និងការអភិវឌ្ឍន៍សង្គម (KYSD), អង្គការភូមិខ្ញុំ (MVI), អភិវឌ្ឍន៍ភាពជាដៃគូក្នុងសកម្មភាព (DPA), NPA, សមាគមយុវជនខ្មែរ(KYA), មជ្ឈមណ្ឌលប្រជាពលរដ្ឋដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ និងសន្តិភាព(PDP center), Forum Syd, Vigilance, Action for environment and community, KKKHRU, សមាគមន៍ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ និងការពារសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា (ADHOC), សម្ព័ន្ធភាពដើម្បីអភិរក្សធនធានជលផល(FACT), សាលាភាសាអង់គ្លេស និងកុំព្យូទ័រ, ចំរើនស្ត្រី (Chamreoun Satrey), ក្រុមទ្រទ្រង់ភូមិ, Cesvi International Organization, មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំច្បាប់សំរាប់សហគមន៍ (CLEC) ។